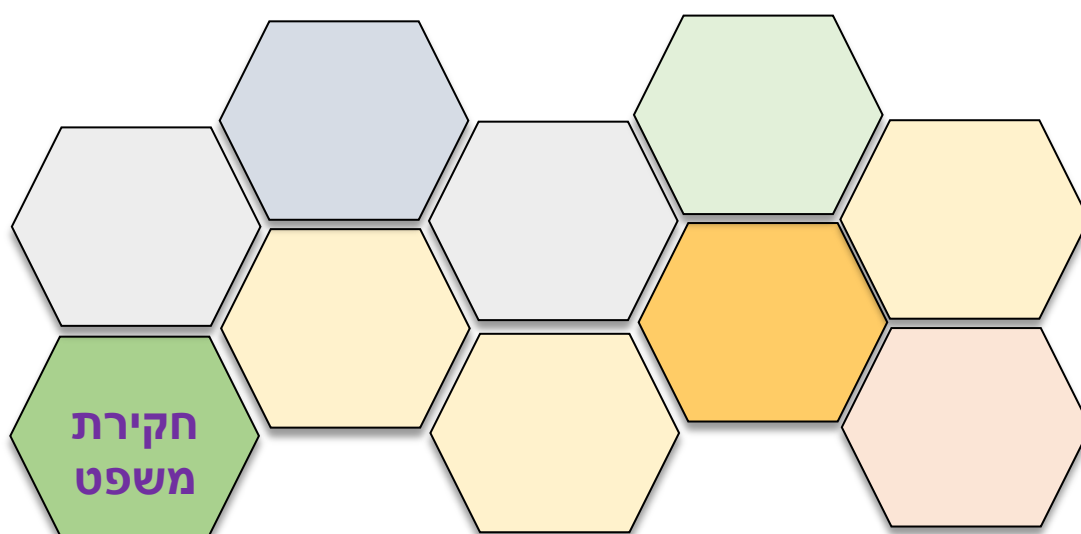

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית - אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

"קול קורא"

תוכנית לקידום שטף הקריאה בבית הספר היסודי

מדריך למורה מלווה בסרטון הדגמה לפרקטיקה
לקידום שטף הקריאה:
חקירת משפט

ד"ר שני לוי שמעון, ד"ר לימור קולן
מדריכות ארציות, הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

מדריך למורה

*מלווה בסרטון הדגמה לפרקטיקה

חקירת משפט

הקדמה

חקירת משפט היא אחת הפרקטיקות לקידום שטף הקריאה מתוך התוכנית "קול קורא". בפרק זה נרחיב את ההתבוננות בפרקטיקה בעזרת סרטון הדגמה ופירוט מהלכי ההוראה.

חקירת משפטים מכוונת להגברת המודעות למאפיינים התחביריים של המשפט, כמו סוגי משפטים, סימני פיסוק, תפקיד המילה במשפט כגון מילות הקישור ועוד. סוגי המשפטים בשפה קבועים וחוזרים על עצמם בטקסטים שונים ואילו התוכן ואוצר המילים משתנים באופן מתמיד. עבודה על סוגי משפטים עשויה לסייע לתלמידים להתייחד עם טקסטים שאינם מוכרים וכך הם יזהו בהם את הרכיבים המבניים המוכרים מעבר למילים ולתוכן, וישתמשו בידע הזה להשגת קריאה שוטפת בהנגנה מתאימה ולהבנת הנקרא.

חקירה של סוגי משפטים, בתוך התבוננות בקשר שבין מבנה למשמעות ותרגול קריאה וכתובה של משפטים במבנה דומה, מסייעת לייצוג מבנים תחביריים בזיכרון, וכך מתאפשר זיהוי מדויק ומהיר יותר של מבנים אלה בתוך כדי הקריאה. היכרות עם מבנים של משפטים תורמת להבנתם מכיוון שמתקיים קשר בין מבנה המשפט לבין תוכנו. זיהוי מהיר של המבנים המוכרים בתוך כדי הקריאה תורם לוויסות עצמי ומסייע בקריאה שוטפת ומונגנת בהתאמה לתחביר ולתוכן המשפט. קריאה שוטפת ומונגנת היא מצע להבנה טובה יותר.

פרקטיקה זו מתאימה להפעלה לאחר קריאת הטקסט והבנתו, באופן שיעורר אצל את התלמידים את המודעות לקשר בין הכרת המבנים הלשוניים לבין הבנת התוכן.

לקראת תרגול הפרקטיקה חשוב לאתר בטקסט משפט בעל מבנה ברור ובולט בשפה. כדאי שיהיה זה משפט המבטא רעיון משמעותי מתוך הטקסט או נוגע במסר שעולה מן הטקסט. חשוב שיהיה זה משפט מורכב או מחובר שאפשר ללמוד על תוכנו דרך מבנהו, וגם הפוך – לזהות את מאפייני מבנהו דרך ידיעת תוכנו. לאחר איתור המשפט בטקסט, יש לבודד אותו לעבודה נפרדת, להדגיש את מבנהו המיוחד, להכיר את מילות הקישור השונות להבעת סוג הקשר במשפט, לתרגל קריאה של משפטים שונים במבנה דומה ולחבר משפטים בעלי מבנה תחבירי דומה. כל זאת בליווי שיח מטה-לשוני על הקשר בין מבנה המשפט, מילות הקישור וסימני הפיסוק לבין התוכן.

להרחבה: ["קול קורא! לקידום שטף הקריאה בבית הספר היסודי, עמ' 69-71.](#)

נתיבי ההתערבות

הפרקטיקה "חקירת משפט" משלבת בין שלושת נתיבי התערבות:

✓ **נתיב קוגניטיבי-ניהולי** - ההתערבות מתמקדת בזיהוי מבנה המשפט ובהכללתו לדפוס תחבירי מקובל הנושא צורה ומשמעות. נוסף על כך ההתערבות מדגישה היבטים ניהוליים: עכבה וגמישות.

העכבה באה לידי ביטוי בעצם ההשתהות לחקירת המשפט - הדיון במבנה ובמילות הקישור שמלבישים את הרעיון בלבוש תחבירי ומכתיבים את צורת הקריאה ואת הנגנתה.

הגמישות באה לידי ביטוי בהשוואה בין סוגי משפטים קרובים, בשימוש מגוון במילות קישור בכל סוג של משפט ובשחבור (עריכה מחודשת) של המשפטים בהתאם למילת הקישור החלופית. הסרטון הנלווה מדגים כיצד השיעור מעורר את הגמישות הקוגניטיבית באמצעות השוואה בין משפטי ניגוד לבין משפטי

דמיון, שינוי סדר החלקים במשפט וגיוון מילות הקישור להבעה של כל סוג של קשר.

✓ **נתיב לשוני** – ההתערבות בפרקטיקה זו מתמקדת בידע תחבירי. הדוגמה בסרטון עוסקת במשפטי הניגוד ובהשוואתם למשפטי דמיון. התרגול בחברותא מדגים גם חקירת משפטי סיבה.

✓ **נתיב רגשי** – ההתערבות מסייעת לתלמידים להתייחד עם מבנים תחביריים מקובלים בשפה שלנו ולבנות לעצמם ייצוג פנימי של המבנים הללו. בדרך זו התלמידים חווים את המשפטים כמוכרים אף שהתוכן שלהם מתחלף, והם ירגישו נוח לקרוא ולהבין אותם כשייתקלו בהם בהמשך. הדבר עשוי להפוך את חוויית הקריאה לקלה ולידידותית יותר. נוסף על כך היכרות עם המבנה תורמת להבנת התוכן, וזו מביאה לשיפור השטף ולחוויה חיובית יותר בקריאה, וכך מחזקת תחושות של הצלחה ומסוגלות.

מאפייני הלומדים שיכולים ליהנות מחקירת משפט

כלל תלמידי הכיתה, ובמיוחד תלמידים כאלה:

1. קוראים שקריאתם בטקסט הלא מנוקד אינה מדויקת
2. קוראים שקריאתם בטקסט הלא מנוקד אינה שוטפת
3. קוראים שקריאתם בטקסט הלא מנוקד אינה פרוזודית (מונגנת)
4. קוראים הנדרשים לתיווך מפורש כדי לאתר דפוסים כמו מבנים תחביריים, ולהסתייע בהם לשם שיפור שטף הקריאה.

מטרות ההתערבות באמצעות חקירת משפט

1. להעלות למודעות התלמידים את המבנים של משפטי הניגוד והדמיון ולחזק אותם.
2. לחזק את הקשר בין תוכן המשפט לבין התחביר שלו.
3. לשפר את קצב הקריאה ואת הנגנת הקריאה דרך המודעות למבנה המשפט ולמילות הקישור.
4. להרחיב את מילות הקישור המשמשות להבעת קשרי ניגוד ודמיון גם לצורכי קריאה וגם לצורכי כתיבה ושיח.

הצעה למהלך הוראה

פעילות המשלבת חקירת משפט בשיעור עברית בכיתה ו

1. מהלכים לימודיים להבנת תוכן הטקסט שממנו נלקח המשפט לחקירה.
2. דיון במליאה על משמעות המשפט ועל הרעיון המובא בו כבסיס לחקירה התחבירית – מבנה המשפט נושא את המשמעות, את הרעיון.
3. שיח מטה-לשוני במליאה – חקירת משפט הניגוד ולעומתו חקירת משפט השוואה.
4. תרגול בחברותא - משפטי ניגוד והשוואה שנלמדו במליאה.
5. למידה בחברותא בתיווך מורה – תרגול משפטי סיבה.
6. שיח במליאה על אודות החשיבות של חקירת משפטים – כיצד הבנת המבנה התחבירי מסייעת לקריאה ולהבנה של הרעיונות בטקסט.

הדגמה: תיאור השיעור והסרטון הנלווה

שיעור העברית שבו מודגמת הפרקטיקה התקיים בכיתה ו לקראת חג החנוכה. הסרטון הנלווה למדריך למורה מציג חלק מתוך השיעור ומדגים יישום של חקירת משפטים במליאת הכיתה ובקבוצות קטנות. הפרקטיקה מתבצעת סביב משפט מתוך הטקסט שנלמד זה עתה בכיתה "התורה שבעל פה: המשנה והתלמוד"¹. הטקסט עוסק בהתפתחות התורה שבעל פה וכולל דוגמה למחלוקת בין בית הלל לבין בית שמאי על אודות אופן הדלקת נרות חנוכה. קריאת הטקסט וההתעמקות במחלוקת בין בית הלל ובית שמאי נעשו בתוך הקשר אותנטי ורלוונטי לתלמידים. הטקסט "התורה שבעל פה: המשנה והתלמוד" כולל משפטים במגוון מבנים תחביריים שיכולים לשמש מצע לחקירה. המשפט שנבחר לחקירה הוא משפט הניגוד: "החכם שמאי קבע שבחג החנוכה מדליקים ביום הראשון של החג את כל הנרות בחנוכייה ומפחיתים נר אחד בכל יום, ואילו החכם הלל קבע שביום הראשון מדליקים נר אחד וכל יום מוסיפים עליו נר". משפט זה מציג את המחלוקת ומאפשר שיח על אודות התוכן ושיח לשוני על אודות מבנה המשפט ועל מילת הקישור שבו. בהמשך, בלמידה בחברותא, התלמידים חוקרים משפט נוסף מתוך הטקסט המזמן עבודה על משפטי סיבה: "חשיבותו של התלמוד הבבלי עולה על זו של התלמוד הירושלמי משום העריכה הממושכת והמדוקדקת שנעשתה בו". המשפטים שנבחרו לחקירה מאפשרים מצע להידוק הקשר בין התוכן לבין התחביר ומגייסים אותם לטובת שיפור הקריאה וההבנה.

¹ מתוך ספר הלימוד: "צועדים בדרך המילים", לכיתה ה, הוצאת כנרת זמורה ביתן

התורה שבעל פה: המשנה והתלמוד

מתוך ספר הלימוד: "צועדים בדרך המילים", לכיתה ה', הוצאת כנרת זמורה ביתן

מאפייני הטקסט המשמש מצע להתערבות

משפט מתוך הטקסט שנבחר לחקירה במליאה:

"החכם שמאי קבע שבחג החנוכה מדליקים ביום הראשון של החג את כל הנרות בחנוכייה ומפחיתים נר אחד בכל יום, ואילו החכם הלל קבע שביום הראשון מדליקים נר אחד וכל יום מוסיפים עליו נר".

המשפט הוא משפט ניגוד קלאסי. הוא כולל מילת ניגוד קלסית שהיא מצע טוב לחקירה של משפטים מסוג ניגוד. המשפט גם מאפשר לבחון משפטי דמיון המנוגדים לו, להרחיב בכך את הידע התחבירי על אודות מבנים שונים של משפטים, לגוון ולהגמיש את הלמידה שלהם.

משפט נוסף מתוך הטקסט שנבחר לחקירה בחברותא:

"חשיבותו של התלמוד הבבלי עולה על זו של התלמוד הירושלמי משום העריכה הממושכת והמדוקדקת שנעשתה בו".

שיקול דעת פסיכו־פדגוגי

חיבור תוכן משפט החקירה לחיי הילדים - לחג החנוכה, הופך את הלמידה, גם הלשונית, לרלוונטית וידידותית יותר.

בחירת משפט שיכול לשמש מצע לדיון כיתתי עם יכולת לקשר לחיי התלמידים מסייעת לחזק את לולאת הקשר בין המשמעות לבין הצורה – בין התוכן לבין התחביר.

משפט סיבה

המשפט הוא משפט סיבה קלסי וכולל את מילת הקישור **משום** שיוצרת קשר סיבתי בין שני חלקי המשפט.

התמקדות במשפט זה מאפשרת לחקור את מבני הסיבה על מגוון מילות הקישור האופייניות להם.

מהלך השיעור

מומלץ לצפות ב**סרטון** לאחר קריאת המדריך למורה.

בטבלה מתוארים מהלכי ההוראה ושיקולי הדעת הדידקטיים והפסיכו־פדגוגיים בתכנון הפעילות.

שיקול דעת דידיקטי	מהלכי ההוראה
<p>בחירת המשפטים לחקירה תחבירית: חשוב כי המשפט שייבחר לחקירה ישמש מצע טוב להזגמת סוג המשפט והקשר בין התוכן לבין התחביר, בין המשמעות לבין הצורה. כאן נבחר משפט ניגוד המבוטא במילת הניגוד "ואילו" כאשר תוכנו הוא המחלוקת בין בית הלל לבין שמאי העומדים בניגוד זה לזה. המשפט מזמן גם דיון באשר לסוגיה עצמה וקישורה לנהוג בזמננו וגם חקירה תחבירית. בדרך זו, העיסוק בחקירה תחבירית ובשיח מטה־לשוני אינו מנותק מהתוכן ואף מחבר לחיי היום-יום.</p>	<p>התכנסות במליאה</p> <p>קריאה חוזרת של קטע מתוך הטקסט ומיקוד במשפט העוסק במחלוקת בית הלל ובית שמאי באשר לאופן הדלקת הנרות בחנוכייה. תיאור המחלוקת: בית הלל טוענים להדלקה של נר אחד בכל יום וביום השמיני שמונה נרות ובכך מאדירים את היום השמיני והאחרון של נס חג החנוכה, ואילו בית שמאי טוענים להדלקת כל שמונת הנרות ביום הראשון ולהפחתה של נר בכל יום, כאשר ביום השמיני מדליקים רק נר אחד. בית שמאי מאדירים בכך את תחילת התהליך, את תחילתו של נס חנוכה.</p> <p>נעורר שוב את הדיון דרך שאילת שאלות באשר למשמעות הבחירה של כל אחד מהחכמים הלל ושמאי (בית שמאי הטוען להדלקת כל שמונת הנרות ביום הראשון, מייחס משמעות רבה ליום הראשון של הנס. לעומתו, בית הלל מייחס חשיבות רבה ליום השמיני והאחרון). כמו כן, אפשר להרחיב גם דרך חיבור התלמידים לסוגיה ובירור דעותיהם למי הם מתחברים ומדוע.</p> <p>מיקוד בהיבט המבני של המשפט: מיקוד התלמידים במבנה המשפט לצד התוכן שלו והתבוננות בחלקים המרכיבים אותו, ובמילות הקישור שהוא כולל וזיהוי המבנה הייחודי במשפט. במשפט שני חלקים מובחנים. אפשר לבקש מהתלמידים לחלק את המשפט לשניים ולשאול על הקשר שבין שני החלקים.</p>

התלמידים יכולים לבחור מבין אפשרויות להגדרת הקשר, כמו דמיון, סיבה ותוצאה, ניגוד, הוספה.

אפשר לעזור לתלמידים לזהות את המבנה על ידי סימון חלקי המשפט ומילת הקישור. לאחר זיהוי מבנה המשפט והגדרתו כמשפט ניגוד, חשוב לחשוף את התלמידים למילות קישור נוספות המצביעות על קשר של ניגוד.

השיח הלשוני והמטה-לשוני מתחיל מהפניית תשומת לב התלמידים אל המשפט על מאפייניו ועידוד חקירה וגילוי עצמאיים. לאחר שהתלמידים זיהו את המרכיבים, אפשר לעלות לרמת הכללה ולהגדיר איתם את הכלל. דרך הגילוי הופכת את הילדים שותפים פעילים בתהליך.

השיח הלשוני והמטה-לשוני במליאה מאפשר לבסס את הידע התחבירי ולהגביר את הערנות של התלמידים לקשר שבין התוכן למבנה התחבירי. ידע תחבירי זה יסייע בזיהוי מהיר ומדויק יותר של משפטים במבנים דומים בטקסט ומכאן ישפר את שטף הקריאה.

תרגול

כדי לבסס את הידע התחבירי, חשוב לתרגל אותו. על התרגול להיות מגוון ולאפשר התנסות במשפטים שונים, במטרה להגמיש את השימוש ואת ההיכרות בסוג זה של משפט. לאחר מכן חשוב לחזור לטקסט ולקרוא אותו שוב עם התלמידים או להציע להם קריאה חוזרת בחברותא.

המעבר למשפטים מסוג דמיון והשוואה עם מילות קישור המציינות דמיון והשוואה חושף את התלמידים למשפטים במבנה דומה אך הפוך במשמעות. הדבר מסייע לייצר הכללה של המבנה: גם ניגוד וגם דמיון הם משפטים במבנה דומה כאשר מילת הקישור מצביעה על סוג הקשר, אבל משפטי הדמיון יכולים להיות קצרים יותר כיוון שאינם מחייבים לפרט בחלק השני של המשפט את הרכיב הדומה (קיבלתי דמי כיס כמו אח שלי). העמדת משפטי הניגוד ומשפטי הדמיון זה לצד זה וההשוואה ביניהם מדגישות את המבנה המיוחד של כל אחד מהמשפטים ואת חשיבות מילת הקישור בין שני חלקי המשפט.

כחלק מהתרגול במליאה אפשר להציע לתלמידים לקרוא משפטים נוספים במבנה של ניגוד. בחלקם מופיע רק החלק הראשון של המשפט והם נדרשים להשלים אותו.

חקירה תחבירית נוספת:

לאחר מכן אפשר להרחיב את השיח למשפטים נוספים – הפעם מסוג דמיון או השוואה. נציג לתלמידים את המשפט: "בטיול שלי בלונדון ראיתי משחק כדורגל בדומה לרוני שנסע בחודש שעבר". נעורר את הערנות והמודעות לשני חלקי המשפט. נעורר את המודעות למילת הקישור. נשאל על המבנה של המשפט ועל הקשר בין חלקי המשפט. נבחן את ההבדל בין האופן שבו מיוצג קשר של דמיון לבין האופן שבו מיוצג קשר של ניגוד. התלמידים מוזמנים לתרגל משפטי השוואה. בתרגול יוכלו להרחיב את ההיכרות עם

רפרטואר המילים המציינות השוואה מסוג זמיון. נתמקד במילות הקישור: כשם ש.... וְ כפי ש...

תרגול

נציע לתלמידים להחליף את מילת הקישור ולנסח את המשפט עם מילת הקישור החדשה. אומנם המילה מביעה קשר זהה אך מילת הקישור מחייבת שינוי קטן במבנה המשפט.

נציג לתלמידים את המשפט: "אני מקפידה על תזונה בריאה בדומה לאחותי" לעומת: "בדומה לאחותי אני מקפידה על תזונה בריאה". נתרגל עם התלמידים שינוי בסדר של חלקי המבנה. חלק ב הופך להיות הראשון וחלק א השני. התלמידים יבחנו אם המשמעות נשארת זהה לקודמת על אף החלפת סדר החלקים במשפט.

סיכום

בשיח המסכם נעסוק בחשיבות התרגול של חקירת משפטים באמצעות השוואה. נעלה את השאלה: מדוע חשוב לבצע תרגול מסוג זה? המטרה היא להעלות למודעות את הצורך בהיכרות עם המבנים והקשרים השונים לצורך קריאה, הבנת הנקרא, שיח דבור וגם כתיבה מורחבת ומגוונת.

למידה בחברותא

תרגול בחברותא 1 (נספח דוגמה לדף העבודה) התלמידים יתרגלו ניתוח משפטים מסוג ניגוד וזמיון.

בדף העבודה הם מתבקשים לבצע שתי משימות:

1. זיהוי המבנה של המשפט ואת הקשר בין שני חלקיו.
2. להשלים את המשפטים ולהבחין בין משפטי הניגוד לבין משפטי השוואה.

החלפת מילות הקישור בשלב זה והתרגול בהחלפת סדר חלקי המשפט נועדו לסייע לתלמידים להגמיש את המבנה. בהחלפת מילת הקישור יש צורך לשנות מעט גם את מבנה המשפט, להטות אחרת את המילים שבו או להוסיף מילה כדי ליצור התאמה. לצד ייצוג המשפט ותרגול מבנהו הקנוני ייחשפו התלמידים להגמשה שלו כדי לא להתקבע על מבנה מסוים אחד.

השיח המסכם מעלה את הלמידה למודעות ומאפשר חשיבה מטה-קוגניטיבית ומטה-לשונית על אודות חומר שנלמד. שיח זה מאפשר לתלמידים להבין את חשיבות הנושא ומסייע להם להרחיב את השימוש בנעשה מעבר לתרגול השיעור גם לתהליכי קריאה והבעה.

למידה בחברותא היא מרחב מיטבי לתרגול ולאיוון ביצירת חוויה אינטימית, ביכולת להביא לידי ביטוי את קולו של כל ילד וביכולת המורה להשתלב ולתווך את התהליך בהתאמה לצרכים ממוקדים.

שיקולי דעת בארגון הלומדים

רצוי לארגן את הלומדים על פי קשרי חברות. הרכב חברי מגביר מוטיבציה ויכול להתאים לתרגול זה.

תרגול בחברותא 2 (נספח זוגמה לדף העבודה) חברותא זו מתנהלת בהנחיית המורה. הלמידה בחברותא תתמקד בחקירה נוספת של משפט מתוך הטקסט שנלמד. משפט במבנה אחר – מבנה סיבה. המשפט הוא: "חשיבותו של התלמוד הבבלי עולה על זו של התלמוד הירושלמי משום העריכה הממושכת והמדוקדקת שנעשתה בו".

בחקירה התלמידים מתבקשים לחקור משפטים.

המשימה כוללת כמה פעילויות:

לזהות את המבנה של המשפטים;

לזהות את מילות הקישור המאפיינות מבנה של סיבה;

להשלים משפטים במבנה של סיבה.

פעילות נוספת: **ישום יידע תחבירי בכתיבת טיעון**

בשלב השני של התרגול, התלמידים

מתבקשים לכתוב נימוקים בעד ונגד קיצור

החופש הגדול, להשתמש במבנה של משפטי

סיבה ולגוון את מילות הקישור, ולבסוף לכתוב

פסקת טיעון שכוללת את כל אלו.

התכנסות במליאה

לאחר הלמידה בחברותא התלמידים מתכנסים שוב במליאה ומשתפים בחוויות הלמידה שלהם.

המורה והתלמידים יוצרים בכיתה פינה ובה

טבלה של מילות קישור מסוגים שונים. בשלב

זה מילות הקישור הן מסוג ניגוד ומסוג השוואה

וזמיון כפי שנחשפו בשיעור. בשיעורים הבאים

תתמלא הטבלה במילות קישור נוספות

מסוגים שונים בהתאם לחקירת המשפטים

שתילמד.

נוסף על כך התלמידים מקבלים משימה

לשבוע הקרוב להתבונן בטקסטים שיקראו

וילמדו דרך ה"עיניים התחביריות". כלומר ינסו

ארגון לומדים על פי הרכב חברי יכול להביא להיווצרותן של חברותות בהרכבים מגוונים, לאו דווקא על פי יכולות הקריאה והלמידה של התלמידים.

מצב זה לעיתים רצוי ואף עדיף כי כך יוכלו

התלמידים להסתייע זה בזה.

הלמידה בחברותא מאפשרת למורה לפנות

זמן **להוראה מותאמת ומתווכת** לתלמידים

נוספים בכיתה. במקרה המתואר בסרטון,

הקבוצה שנבחרה לעבוד עם המורה היא

מתקדמת. הפעילות בה מתמקדת בחקירת

משפט נוסף על זה שנחקר בכיתה ומחילה

את הידע שנצבר על חומר חדש. בהמשך

הלמידה בכיתה, כאשר ייחקרו משפטים מסוג

סיבה ותוצאה כפי שנחקרו בקבוצת הלמידה,

תוכל קבוצה זו להשתלב בין קבוצות הלמידה

בכיתה ולהוביל עם המורה את התרגול של

חקירה חדשה.

יצירת טבלת מילות קישור מצטברת תסייע

לתלמידים להיות חלק מתהליך הבנייה

ותאפשר להם להבין ולהכיר כל מילת קישור

הנכתבת בטבלה, בניגוד למתן טבלת מילות

קישור מוכנה ומלאה.

התבוננות בטקסטים נוספים דרך העיניים

התחביריות נועדה לעורר את המודעות

לזהות מבני משפטים מסוג אלו שנלמדו
בשיעור, לזהות בהם את מילת הקישור ואולי
להוסיפה לטבלה. התלמידים גם מוזמנים
לזהות מבנים נוספים של משפטים מעניינים
בטקסטים ולהביאם לחקירה כיתתית.

למבנה המשפט ולמילות הקישור בעת
הקריאה. מודעות זו תסייע להם לזהות גם את
המבנה שלמדו וגם לאתר מבנים תחביריים
נוספים, וכן להיות ערים לתוכנו של המשפט
ולתפקיד המבנה ומילת הקישור בעיצוב
התוכן.

מודעות זו למבנים של משפטים בטקסט
תסייע לתלמידים לזהות אותם ביתר קלות,
להתייחד עם משפטים גם אם אינם מכירים
את תוכנם, כי הם כבר מכירים את המבנה
שלהם. כל אלו יסייעו להם לשפר את שטף
הקריאה.

למידה בחברותא

מטרות הפעילות:

1. תרגול קריאה
2. היכרות עם משפטים במבנה של השוואה: ניגוד ודמיון

הקטע הזה לקוח מתוך הטקסט שקראנו: התורה שבעל פה: המשנה והתלמוד. קראו אותו שוב.

"החכם שמאי קבע שבחג החנוכה מדליקים ביום הראשון של החג את כל הנרות בחנוכייה ומפחיתים נר אחד בכל יום, ואילו החכם הלל קבע שביום הראשון מדליקים נר אחד וכל יום מוסיפים עליו נר".

פעילות 1

נתרגל משפטים הבנויים במבנה של השוואה, חלקם מסוג של דמיון וחלקם מסוג של ניגוד.

קראו את המשפטים להלן.

סמנו בכל אחד מהמשפטים את מילת הקישור.

זהו את סוג הקשר במשפט – האם הוא מסוג של ניגוד או מסוג של דמיון?

1. המחירים של המחשבים ירדו, כמו רבים ממכשירי החשמל לאחרונה.
ניגוד/דמיון
2. אחותי אוהבת מאוד פסטה ברוטב עגבניות, ואילו אני מעדיפה פסטה ברוטב שמנת. ניגוד/דמיון
3. לחומרים שאנחנו קוראים יכולת רבה להשפיע על ההחלטות שלנו בדומה לתוכניות שבהן אנחנו צופים. ניגוד/דמיון
4. הכנסייה מקודשת לנוצרים והמסגד מקודש למוסלמים כמו שבית הכנסת מקודש ליהודים. ניגוד/דמיון
5. 'אותיות קידוש לבנה' הן אותיות גדולות בניגוד ל'אותיות טל ומטר' שהן אותיות קטנות. ניגוד/דמיון

חברו משפטים משלכם: שימו לב למילת הקישור ולסוג ההשוואה שהיא מכוונת אליו: ניגוד או דמיון.

_____ בדומה ל _____
_____ בניגוד ל _____
_____ כמו ש _____
_____ כפי ש _____
_____ לעומת זאת _____

קראו בתורות את כל המשפטים ברצף.

פעילות 2

פתחו את ספר הלימוד בעמוד 35.

חזרו לטקסט: "המאבק לחידוש השפה העברית הדבורה בארץ ישראל".
אתרו בטקסט לפחות שני משפטים מסוג השוואה והעתיקו אותם.

למידה בחברותא

הקטע הזה לקוח מתוך הטקסט שקראנו: התורה שבעל פה: המשנה והתלמוד. קראו אותו שוב.

"חשיבותו של התלמוד הבבלי עולה על זו של התלמוד הירושלמי משום העריכה הממושכת והמדוקדקת שנעשתה בו".

פעילות 1

לפניכם משפטים נוספים במבנה הדומה למשפט שקראנו. קראו את המשפטים.

1. במאה ה-15 ירדו מחירי הספרים בצורה משמעותית משום המצאת הדפוס.

2. לא יצאנו לטיול בצופים בשל הגשמים העזים שירדו והחשש לשיטפונות.

3. בשבוע האחרון ישנתי מעט שעות בכל לילה משום שהשתתפתי בשלושה אירועים רצופים שזלגו לשעות מאוחרות.

שאלות לדיון

1. מהי מילת הקישור המיוחדת במשפטים אלו?
2. על איזה סוג משפט רומזת מילת הקישור? מהו המבנה המיוחד של המשפט?
3. אילו מילות קישור נוספות מסוג זה אתם מכירים?

השלימו את המשפטים האלה. סמנו בעיגול את מילת הקישור.

1. חשוב לצמצם את זמן השימוש בטלפונים סלולריים מפני ש

_____

2. חשוב להשקיע בתשתיות נתיבי התחבורה בשל

_____ה

3. דחינו את מסיבת הסיום בגלל ה

_____

פעילות 2

אנשי משרד החינוך שוקלים לקצר את החופש הגדול. חשבו על טיעונים בעד ועל טיעונים נגד החלטה זו וכתבו אותם בטבלה.

טיעונים נגד	טיעונים בעד

הציגו כל אחד את טיעוניו במבנה של משפט סיבה. השתמשו במילות הקישור המתאימות.

לדעתי אין לקצר את החופש הגדול (מילת קישור: _____)

שתפו את חברי הקבוצה בטיעון שלכם והקשיבו לטיעונים של חבריכם.
בדקו את עצמכם:

✓ האם השתמשתם במשפטי סיבה?

✓ האם השתמשתם במילות קישור מגוונות?

כעת כתבו פסקת טיעון בנושא "קיצור החופש הגדול". שלבו בפסקה את
הטיעונים השונים שעלו בקבוצה והרחיבו אותם. הקפידו להשתמש במילות
קישור מגוונות.